

Kui saaksid Eesti looduses ühe asja paremaks teha, siis mis see oleks ja miks?

28. septembril 2026 küsisime looduse taastamise kava kaasamisseminaril osalejatelt Mentimeteri abil: „Kui saaksid Eesti looduses ühe asja paremaks teha, siis mis see oleks ja miks?“ Vastata sai vabas vormis ja anonüümselt. Vastas 81 inimest, kokku laekus 97 vastust.

See dokument annab vastused edasi võimalikult vahetult, vastajate endi sõnadega. Rühmitasime need üheksasse teemasse ja lugesime kokku, kui palju vastajaid iga teemat puudutas. Iga vastaja on ühes teemas arvesse läinud ainult üks kord, kuid kuna osa vastajaid andis mitu vastust, mis kuuluvad eri teemadesse, ei anna osakaalud kokku 100%.

Tabel 1. Teemad vastajate arvu järgi (n=81)

Teema	Vastajaid	Osakaal
Metsaraie ja metsade kaitse	18	22%
Põllumajandusmaastik, karjatamine ja pärandniidud	14	17%
Otsustamine, seadused, rahastamine	10	12%
Ehitus-, taristu- ja energiasurve, maa hõive	10	12%
Loodusharidus ja teadlikkus	9	11%
Veekogud, märgalad ja veerežiim	8	10%
Looduskaitse korraldus ja maaomanike usaldus	8	10%
Linnaloodus ja looduse lähedus	4	5%
Ettevaatus taastamisega: hoiame seda, mis alles	4	5%
Muud mõtted	4	5%

Mis jäi kõlama?

- Iga viies vastaja rääkis metsast ja enamik neist tahaks vähem raiet. See on kõige konkreetsem soov, mis vastustes kordub.
- Lisaks metsadele ja soodele räägiti palju põllumajandusmaastikust, karjatamisest ja pärandniitudest, linnaloodusest ning sellest, et inimesed peaksid loodust paremini tundma.
- Soovitakse paremaid otsuseid, mitte ainult meetmeid. Teaduspõhisus, seaduste täitmine, avaliku raha sihipärane kasutus ja loodusharidus kõlavad ligi iga viienda vastaja vastustes.
- Ühel teemal ollakse selgelt eri meelt. Looduskaitse korralduses soovib osa vastajaid rohkem usaldust maaomanike suhtes ja vabatahtlikkust, osa aga rangemat kaitset.

1. Metsaraie ja metsade kaitse

Kõige sagedamini nimetatud teema. Valdav osa vastajaist soovib raiemahu vähendamist, osa neist konkreetselt lageraie vähendamist; lisaks nimetatakse metsakuivenduse lõpetamist, pesitsusaegsete raiete kontrolli ja rangelt kaitstava metsa pindala suurendamist. Põhjendustena tuuakse mets kui Eesti suurim ökosüsteem, raiumine üle juurdekasvu, vanametsaliikide elupaigad ja tooraine pikaajaline kättesaadavus.

„Raiemahu tõmbaks alla, sest Eestis raiutakse juba aastaid rohkem kui mets jõuab kasvada.“

„Riigimetsa raiemaht mitu korda väiksemaks – sest mets on meie suurim ökosüsteem, metsad on väga halvas seisundis ja sest ühiskonnale ei ole saadav majanduslik tulu kasulikum kui ökoloogilised hüved.“

„Metsade üleraiete tuleb panna piir, selleks et ka vanametsaliikidel oleks elupaiku väljaspool kaitsealasid.“

„Vähendaksin raiemahtu – loodus oleks rohkem kaitstud ja metsasektoril tooret pikemaks ajaks.“

„Rohkem looduse hoidmist ja pikka vaadet raiemahtudega – et hoida seda, mis meil on, ka tulevatele põlvetele.“

„Lageraie maht ja langid väiksemaks, et säilitada sidusus.“

„Lageraie mahu vähendamine. Metsa on võimalik ka teisiti majandada.“

„Vähendada raiemahtu nii piiranguvööndites kui majandusmetsades.“

„Suurendada rangelt kaitstava metsa pindala ja vähendada üldiselt raiemahtu.“

„Kaitsealadel ja rohevõrgustikus keelaks ära uuendusraied, sh lageraied. Kaitsealadel võiksime loodust ikkagi hoida, mitte hävitada.“

„Küpsusdiameetri alusel raiumisvõimaluse lõpetaks ära, seda seetõttu, et niimoodi raiutakse väga noori metsi lagedaks.“

„Vähendaks ja tugevdaks kontrolli metsaraiele – kontrollimatud pesitsusaegsed raied, metsaraietel maastiku häirimine ja hävitamine, liigne metsade mahavõtmine.“

„Lõpetada suuremahuline metsakuivendus ja asendada see vajaduspõhisega.“

„Jõustada rohevõrgustiku tingimustega arvestamine raiete planeerimisel.“

„Säilitada ja taastada rohkem metsi ja rohealasid, et säilitada puhas keskkonda tulevikule.“

„Istutaksin okaspuid, et meil oleks neid ka tulevikus.“

„Rohkem metsi ja rohelist“

2. Põllumajandusmaastik, karjatamine ja pärandniidud

Teema jaguneb kaheks. Ühed vastajad soovivad põllumajandusmaastiku suuremat mitmekesisust, mahetootmise laiendamist ja põllumeeste paremat teadlikkust. Teine, selgelt eristuv rühm näeb võtmekohana karjatamist: rohkem loomi rohumaadele ning pärandniitude väärtustamine ja taastamine.

„Põllumajandus loodussõbralikumaks, sest põllud võtavad suure pindala, kuid elurikkust toetavad hetkel vähe.“

Põllumajandusmaastik

„Tõstaks avatud maastikud ja selle mitmekesisuse tähtsuse enam fookusesse, aitab põllulinde hoida.“

„Põllumeeste harimine ja seiresüsteemide loomine, et saada aru, kuidas toota keskkonnasõbralikumalt.“

„Elurikas maastik nii maa peal kui mullas.“

„Mahetootmise toetamine ja laiendamine“

Karjatamine ja pärandniidud

„Pärandniitude taastamine ja majandamine riigi regionaalseks prioriteediks.“

„Ekstensiivse põllumajanduse, mh pärandniitude väärtustamine – lisaks elurikkuse aspektile saame sealt puhta ja väärtusliku toidu meie lauale.“

„Suurendaks karjatatavate loomade arvu, sest nii panustaks liigirikkusesse.“

„Rohkem loomi rohumaadele – nii hoiame looduse mitmekesisena.“

„Liigirikkuse suurendamine läbi suurema karjatamise ja inimestele selle olulisuse selgitamine.“

„Väärtustada rohkem kariloomade kasvatamist.“

„Laiendaksin igamehe õigust kariloomadele.“

3. Otsustamine, seadused, rahastamine

Vastajad ei räägi siin üksikutest meetmetest, vaid sellest, kuidas loodust puudutavaid otsuseid tehakse: teaduspõhisus, seaduste tegelik täitmine, avalike vahendite suunamine loodust kahjustavalt loodust toetavale ning julgus looduse eest seista.

„Seista julgemalt looduse kaitsmise põhimõtete eest, sest kui me seda ise ei tee, ei tee seda ka keegi teine.“

„Eesti loodust puudutavaid otsuseid tehtaks rohkem teaduspõhiselt.“

„Loodusvaenulike meetmete lõpetamine ja raha suunamine loodust parandavatele/säilitavatele meetmetele.“

„Avalik raha looduse kahjustamiseks vähem.“

„Teeks looduse ümber toimuvat seaduslikult, sest see tagab jätkusuutlikkuse (majandusele kui loodusele).“

„Seaduskuulekas looduskeskkonna säästmise kohustuse täitmine.“

„Tahaks, et kiired ärieesmärgil tehtud otsused ei kahjustaks loodust ja väldiks nii pikaajalist negatiivset kahju.“

„Sooviksin, et erialaliidud ei töötaks looduse taastamisele vastu. Loodusest on ainult võita kõigil!“

„Eemaldaks poliitikud KOV tasemel juhtimise juurest, sest valdavalt ei ole neil erialateadmisi ning nende isiklikku maailmavaatesse ei sobitu üldjuhul looduse hoidmise soov ja tahe.“

„Ajaloos komponendist lugupidamine. Hetkel ka ametnike vähendamine.“

4. Ehitus-, taristu- ja energiasurve, maa hõive

Murekohtadena toodi välja päikese- ja tuulepargid rohevõrgustikus ja põllumaal, kinnisvaraarendus looduslikel aladel ja viljakal põllumaal, suured taristuobjektid ja nendest tulenev elupaikade killustumine.

„Loodusliku maa hõivet tuleb vähendada, sest see on taastumatu ressurss.“

„Oluliselt kärpida suuri taristuinvesteeringuid, sest need tükeldavad elupaiku, ohustavad elustikku ja suurendavad saastekoormust.“

„Heal põllumajandusmaal kinnisvaraarenduse, päikeseparkide jne arenduste lõppemine, et tagada toidujulgeolekut ja maastiku mitmekesisust.“

„Põllumaadele elumajade ehitamist piirata, kuna toidujulgeolek aina väheneb.“

„Lõpetada looduslike alade ja metsade kasutamine kinnisvaraarenduseks linnakeskkonnas.“

„Tuuletööstust jm tööstust rohevõrgustikku ei raja, et kaitsta elurikkust.“

„Tekkinud suured päikesepargid liigendada looduslike elementidega.“

„Looduse taastamine on tähtsam kui taastuenergia.“

„Säilitaks ja taastaks põhimaanteede ääres kaitsehaljastuse.“

5. Loodusharidus ja teadlikkus

Iga üheksas vastaja alustaks inimestest, mitte loodusest: loodusharidus lasteaias ja koolis, Keskkonnaameti keskkonnahariduse osakonna taastamine ja täiskasvanute ökoloogiline kirjaoskus. Läbiv mõte on, et inimesed hoiavad seda, mida nad mõistavad; üks vastaja lisas, et see mõjub kohati rohkem kui piirangud.

„Inimeste ökoloogilise kirjaoskuse ja loodusteadmiste parandamine, sest selle mõju on kohati suurem kui otsestel piirangutel.“

„Taastaks KeA keskkonnahariduse osakonna, sest loodusteaduste, hoidmise ja armastamise õppimine algab maast madalast. Täna koolidel ja lasteaedadel võimalusi enam pole.“

„Haridusprogrammid (koolides, lasteaedades) viiks lapsed rohkem loodusesse, et juba maast madalast neid viia sellega lähedamalt kokku.“

„Süvendatud loodusharidus lasteaedades ja koolides, et inimesed tunneksid ja hoiaksid loodust.“

„Looduse hüved inimestele kättesaadavaks ja mõistetavaks, et kõik oskaksid hinnata seda, mis meil on.“

„Veel rohkem loodusharidust, et iga inimene saaks aru, miks loodust hoidma peab.“

„Soovin, et paraneks inimeste mõistmine looduse hoidmise, kaitse ja taastamise vajalikkusest. (Nt loomulikult toimiva looduskeskkonnata ei saa jätkusuutlikult majandada.)“

„Selgitaksin paremini kõikidele Eesti inimestele, miks looduse taastamine on vajalik.“

„Luua arusaama, et loodusest pole midagi, ka inimest.“

6. Veekogud, märgalad ja veerežiim

Märksõnadena jäid kõlama märgalade ja järvede taastamine, jõgede vabastamine paisudest, kalade kudealad ja mereökosüsteemid, maastiku võime vett hoida ning turbakaevandamise peatamine.

„Taastame järvi, sest see on otseselt seotud nii inimkonna
heaoluga kui ka palju muuga.“

„Muuta tagasi maastiku võimekust hoida endas vett.“

„Kalade mageveelised kudealad korda, see taastab ka meie mere kalarikkuse.“

„Parandada mereökosüsteemide seisundit läbi selgete tegevuste.“

„Märgalade taastamine“

„Jõgede paisudest vabastamine“

„Turbakaevandamise peatamine“

„Vesi, elu alus“

7. Looduskaitse korraldus ja maaomanike usaldus

Selles teemas on vastajad eri meelt. Ühed soovivad looduskaitse reformi, vabatahtlikkust ning maaomanike ja maal elavate inimeste ärakuulamist. Teised soovivad vastupidi rangemat kaitset: kaitsealade moodustamise lõpuleviimist ja seda, et kaitsealadel kaitstaks loodust, mitte erahuve.

„Looduskaitse süsteem vajab reformimist, et taastada
maaomanike usaldus selle vastu.“

Usaldus ja tasakaal

„Ehitaks looduskaitse vabatahtlikuks, mitte ei rulliks „looduskaitse“ nime all omanikest riigi või EL masinaga üle.“

„Maainimeste soovid ja vajadused peavad olema õiglaselt arvestatud, et oleks rohkem mitmekesisist majandustegevust ja aktiivsust.“

„Kuulaks inimesi, kes elavad looduse keskel, mitte ei huvitaks teemasid kesklinnast.“

„Loodus tuleb hoida tasakaalus (mitte üle pingutada üksikute valdkondadega), arvestades ka inimese vajadusi (keegi peab maksma ka).“

„Loodushoiu ja kultuuripärandi kaitse tasakaal.“

Rangem kaitse

„Kaitseks looduskaitsealadel loodust, mitte maaomaniku erahuve, et tegeldaks (ja kulutataks niigi nappe ressursse) looduse kaitsmisega, mitte inimese nunnutamise.“

„Kõik planeeritavate kaitsealade moodustamised viiks lõpuni. Mis sest ikka aina venitada.“

8. Linnaloodus ja looduse lähedus

Väike, kuid selge rühm tahab elurikkust sinna, kus elab enamik inimesi. Põhjendus: linnaloodus mõjutab korraga paljusid, on hea tervisele ja muudab arusaama loodusest.

„Elurikkus linnadesse – mõjutab palju inimesi korraga ja aitab loodusega rohkem samastuda betoonkastide asemel.“

„Linnaloodus mitmekesisemaks ja inimesele lähemale – mõjub positiivselt inimese tervisele.“

„Elurikas linnaloodus muudab inimeste arusaama loodusest.“

„Lähedus elurikkale rohevõrgustikule kodust, selleks et enda vaba aega värskelt ja inspireerivalt kasutada.“

9. Ettevaatus taastamisega: hoiame seda, mis alles

Mõned vastajad seadsid kahtluse alla taastamise enda: hoidmine on mõistlikum kui taastamine ning seda, mis on aastakümnetega ise kohanenud, ei tasu uuesti lõhkuda.

„Hoida väärtuslikku, mis veel alles on. Sest hoidmine on mõistlikum kui taastamine.“

„Lõpetaks tänase taastamise sildi all tehtava uue lõhkumise, loodus on juba 60–70 aastat kohanenud, ärme tee uusi juurde.“

„Mitte taastada seda, mida inimene juba 50+ aastat tagasi rikkunud ja mis ise nn taastunud.“

„Metsi pole vaja tõesti uputada.“

10. Muud mõtted

Üksikuid ettepanekuid tuli muuhulgas jäätmemajanduse ja võõrliikide osas.

„Üritaksin prügimajandust paremaks sättida. Prügivabast loodusest saab alguse parem looduskeskkond.“

„Võõrliikide tõhusam tõrje“